

BEYOĞLU SENİN

KATILIMINLA BEYOĞLU

BEYOĞLU'NU KADIN HAREKETİ
İLE BİRLİKTE DÜŞÜNMEK
SÖYLEŞİ VE FORUM RAPORU

7 OCAK 2022

“BEYOĞLU’NU KADIN HAREKETİ İLE BİRLİKTE DÜŞÜNMEK” KONULU SÖYLEŞİ VE FORUM

GİRİŞ

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Şehir Planlama Müdürlüğü tarafından 2020 Eylül ayından itibaren katılımcı bir şekilde yürütülen Beyoğlu ilçesi Strateji Planı çalışmaları ve “Beyoğlu Senin” etkinlikleri kapsamında Beyoğlu'nun temel meselelerini gündeme taşımak ve konunun uzmanlarıyla tartışılmasını sağlamak amacıyla paneller ve söyleşiler düzenlenmektedir.

İstanbul Kent Konseyi işbirliği ile gerçekleştirilen tematik panel ve söyleşilerin yedincisi olan “Beyoğlu’nu Kadın Hareketi İle Birlikte Düşünmek” konulu söyleşi ve forum 7 Ocak 2022’de çevrim içi olarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca söyleşi ve forum, İstanbul Kent Konseyi Youtube kanalında canlı olarak yayınlanmıştır.

İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi Yürütme Kurulu Üyesi Feyza Akınerdem moderatörlüğünde gerçekleştirilen söyleşi ve foruma; yazar Ayşe Düzkan, Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği Kurucu Üyesi Pınar İlkaracan, Feminist Aktivist Feride Eralp ve Berlin Hertie Üniversitesi Temel Haklar Merkezi Akademisyenlerinden Dr. Begüm Başdaş konuşmacı olarak katılmıştır.

Söyleşi kısmında Beyoğlu’nda yaşayan kadınların sorunları, kadınların yaşam ve dayanışma pratikleri ve Beyoğlu’nun kadın hareketlerinin feminist tarih açısından önemi tartışılmıştır ve kadın hareketinin; Beyoğlu hafızasının planlamaya yansımaları, feminist gece yürüyüşleri gibi kadın eylemlerinin önemi ve kamusal mekânlar bağlamında önemi 80’ler, 90’lar, 2000’ler ve 2010’lar olmak üzere dönemsel olarak değerlendirilmiştir. Söyleşinin ardından forum kısmına geçilmiştir. Yaklaşık 100 kişinin takip ettiği etkinlikte forum kısmında katılımcıların soruları ve değerlendirmeleri alınmıştır.

Söyleşi ve forum sonunda İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi Yürütme Kurulu Üyesi Feyza Akınerdem tarafından değerlendirme ve kapanış konuşması gerçekleştirilerek söyleşi ve forum sonlandırılmıştır.

SÖYLEŞİ VE FORUM ÇIKTILARI

I. OTURUM SÖYLEŞİ

Ayşe Düzkan (80 ve 90'lar Kadın Hareketi ve Beyoğlu - Yazar - Kadınların Beyoğlu Çıkartması):

Tarihi uzun şehirlerin genelde bir eski şehri olur ve bu şehir etrafında gelişmeler yaşanır. İstanbul'un özelliği ise 2 tane eski şehrinin olmasıdır. Bu şehirlerden biri tarihi yarımada, Sultanahmet - Eminönü diğeri Osmanlıdan beri sadece Müslümanların bulunmadığı Pera'dır. Bugün burada Pera'daki değişimi anlamaya çalışıyoruz.

1980'lerde İstiklal Caddesi, yabancı dilde eğitim veren 6 tane önemli okulun yer aldığı bir caddeydi. Bu okullar içinde Galatasaray Lisesi Türkiye'ye devlet adamı yetiştiren yatılı bir okuldu. Devlet adamı diyorum çünkü o yıllarda çok az kız öğrenci alıyordu. Aynı zamanda İstiklal Caddesi'nde randevu evleri ve pavyonlarda fuhuş yapılıyordu. 1980'lerde kadınlar gündüz alışveriş yapabiliyorlar, gece eğlencelerinde ise sadece çalışabiliyorlardı. Ucuz sosyalleşme için ise o zamanlar turistik bir yer olmayan Çiçek Pasajı vardı.

1970'li yılların sonunda çatışmalar çok arttığı için İstiklal Caddesi geceleri çok boş olan ve sadece pavyon müşterilerinin gittiği bir yerdi. Ayrıca İstiklal Caddesi trafiğe açıldı. 12 Eylül 1980 darbesi ile birlikte geceleri sokağa çıkma yasağı getirildi. 13 Eylül 1980 yılından 31 Mart 1981 tarihine kadar gece 12 ile 5 arası, 1 Haziran 1981 tarihine kadar gece 1 ile 5 arası, 31 Temmuz 1982 tarihine kadar gece 2 ile 5 arası sokağa çıkma yasağı vardı. Bu sokağa çıkma yasakları bir insan avı yani malum terimle "teröristleri" yakalamak içindi. Bu durum aynı zamanda şehrin zaten daha önce çatışmalarla bitmiş sosyal hayatına büyük bir sekte vurmaktaydı. Ancak 1983 yılından sonra az da olsa gece hayatı ve sinemaların aktif olmasıyla ufak tefek kültürel aktiviteler başlamıştı. Bu tarihe kadar Taksim, sosyallik ve siyasal gösteri alanıydı. 1 Mayıs eylemlerinin Taksim'de yapıldığını hatırlatayım. Ünlü şarkıda da olduğu gibi, Taksim'de PTT'nin önünde buluşulurdu. PTT'nin yanında şimdi Gezi Parkı olan alanın altında çeşitli kafeteryalar vardı. Aynı zamanda İstiklal Caddesi üzerinde öğrencilere hitap eden kafeler vardı. Kadın hareketinin, feminizmin ilk mayalanmaya başladığı dönem sokağa çıkma yasağının, siyasal baskıların ve insan avının sürdüğü bir ortamı.

Feminist ilk kurum 1983 yılında kurulan Kadın Çevresi Yayıncılık'tı. Kadın Çevresi Yayıncılık, Nurser Öztunalı'nın Beşiktaş'taki mimarlık ofisinde kurulmuştu. 1980 öncesinde Yazko Yayıncılık'ı kurmuş olan ekip 1985'te Cihangir'de Bilsak'ı kurdu. Yazko Yayıncılık'ın çıkartmış olduğu Somut Dergisi, feministlerin yazılarının yayınlandığı ilk mecradır. Feministlerin ilk kürsüsü Cihangir Soğancı Sokaktaki Bilsak'ta açıldı. Bu yıllarda Beyoğlu'nda gece hayatı değişiyordu, kadınlar dışarı eğlenmek için

çıkiyorlardı, orada sadece çalışmıyorlardı. Çalışanlar arasında ise seks işçisi olmayanlar da vardı ve dönemin ilk barmen ve garsonları arasında o dönemin aktif feministleri vardı. Beyoğlu, kadınlar için artık güvenli bir hal alıyordu. 1 Ağustos Genelgesi ile ceza evlerinde tek tip elbise zorlamasına karşı 1989 yılında Sultanahmet'te ilk kadın eylemi gerçekleştirilmişti. İkinci eylem Galatasaray Lisesi'nin önünde oldu. Feministlerin Galatasaray Lisesi'nin önünde yaptığı ilk eylem bu eylemdi. Bu eylemde 11 kadın gözaltına alınarak tutuklandı. 11 kadın tutukluyken Beşiktaş'ta bir eylem daha yapıldı. Bu bağlamda aslında o dönemlerde kadın kurtuluş hareketi olarak şehrin farklı merkezlerini kullanıyorlardı. 1982 yılında şuan TRT'nin olduğu alanda TÜYAP Kitap Fuarı düzenlenmeye başlandı ve bu fuar da bir Taksim hareketliliğiydi. İlk defa düzenlenen TÜYAP Kitap Fuarı'nda Kadın Çevresi Yayıncılık'ın ilk kitapları yetişmedi. Fuar alanına dev aynalar koyuldu ve feministlerin dev aynalarının önünde insanlar kendine bakarak o aynalara yazılar yazdı. Fuarda büyük sükse yapıldı ve tartışma açıldı. O dönem, Yoğurtçu Parkı Mitingine kadar "ben feministim" demenin lanetli olduğu bir dönemdi.

1985 yılında Taksim'de çok az kişinin katıldığı küçük bir 8 Mart kutlaması yapıldı aynı zamanda Siraselviler'de Ali Poyrazoğlu Tiyatrosu'nda ilk defa kapalı bir mekânda 8 Mart kutlaması yapıldı. Feministler hem sosyal olarak Beyoğlu'nun çehresini değiştiriyor hem de Beyoğlu'na ufak ufak taşınıyorlardı. 1988 yılında ünlü meyhane baskınları oldu. İlk basılan yer şimdilerde Çukur Meyhane olan mekândaki hiç kadının olmadığı birahaneydi. Böylelikle kadınların ucuz mekânlarda da içki içebileceği fikrini ve bunun bir hak olduğu fikrini topluma sunduk. Kadınlar otellerin barları gibi pahalı mekânlara gidebiliyorlardı fakat ucuz içki içilebilen yerlerde kadınların varlığını meşrulaştırma fikri ilk defa ortaya atıldı. Bunun yanı sıra eylem alanı hala Taksim Meydanı'ydı.

1990 yılında Harbiye'de Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı kuruldu. 1994 yılında kadınların örgütlediği savaşa, ırkçılığa ve milliyetçiliği karşı "Arkadaşıma Dokunma" kampanyası başlatıldı ve TÜYAP'ta standı açıldı. Galatasaray Meydanı'nın bir eylem alanı haline gelmesi 1995 yılında çoğu kadınlar tarafından örgütlenen Cumartesi Anneleri ile oldu ve Galatasaray Meydanı Cumartesi Anneleri ile herkesin sözünü söylediği bir tür eylem alanı haline geldi. Dolayısıyla Taksim'de hala sürmekte olan kitlesel eylem ile beraber eylemler aynı zamanda Galatasaray Meydanı'na da taşındı. Bununla beraber 1995 yılında Pazartesi Dergisi kuruldu. Derginin ilk binası, çoğumuzun burada yaşıyor ve merkezi olmasından dolayı Talimhane'deydi. Bu bina çok farklı kesimlerden kadınlar tarafından ziyaret edildi ve katkıda bulunuldu. Pazartesi Dergisi, 1 sene sonra Abdullah Sokağa taşındı. Abdullah Sokak'taki binasının alt katındaki kafenin o zamanki LGBTİ+ hareketi için önemli bir mekân olduğu söyleniyor. LGBTİ+ bireyler orada sosyalleşebiliyordu ve toplantılar yapabiliyordu. Bu kafe, İstanbul'daki LGBTİ+ bireylerin gündüz rahat hareket edebildiği karma bir alan olarak önemli bir yer tuttu. Ayrıca mutfağında Esmeray'ın çalışıyor olmasının da büyük bir etkisi vardı.

2000'li yıllara geldiğimizde kadınlar, hem politik eylem hem de burayı sosyalleşebilecekleri bir yer haline getirerek İstiklal Caddesi'ne çıkartma yapmışlardı.

Pınar İlkaracan (2000'lerde Kadın Hareketi ve Beyoğlu - Kadının İnsan Hakları, Yeni Çözümler Derneği Kurucu Üye):

2000-2001 yıllarında AB'ye giriş perspektifi ile birlikte Medeni Kanun kampanyasında hızlanma oldu. 2002-2004 yıllarında kadın bakış açısından Türk Ceza Kanunu kampanyası yürütüldü. 2007-2008 yıllarında Anayasanın 10. Maddesine kadınlar için pozitif ayrımcılık olması yönünde fiili eşitlik eklemek istedik. Diğer tekliflerimizi meclisten geçirdik fakat Anayasanın 10. Maddesine eklemek istediğimiz fiili eşitlik ilke teklifimiz meclisten geçemedi.

2000-2001 yıllarında Medeni Kanun kampanyasına Türkiye'nin her tarafından kadınlar katıldı ve o dönem Türkiye'nin her tarafında kadın örgütü kurulmuştu. 1994 yılında Kadın İnsan Hakları Derneği'ni kurduğumuzda Anadolu'da hiç kadın örgütü yoktu. Akademik çevrelerde kadın hareketi, Kemalist örgütler, radikal feminist örgütler, İslami örgütler gibi modalar vardı. Bu dönem, Medeni Kanun'dan erkeğin ailenin reisi olma hükmü kaldırıldı. Böylelikle erkeğin, kadının ve çocuklar ile ilgili her durum üzerindeki söz hakkı kaldırılmış oldu. Evlenme yaşı, kadın ve erkek için 18 yaşından gün alma şartına bağlandı. Kadınlara, kızlık soyadlarını kullanma hakkı tanındı. Mal ayrılığı rejiminde, o güne kadar geçerli olan mal ayrılığı rejimi yerine "edinilmiş mallara katılma rejimi" yasal mal rejimi olarak kabul edildi. Bu rejim, evlilik boyunca elde edilen malların eşler arasında eşit paylaşılmasını öngörmekteydi. Eşlerin 1 Ocak 2003 tarihine kadar istedikleri mal rejimini noter kanalıyla seçme şartı getirildi. Seçim yapmayan bir çift bu tarihten sonra boşanırsa ancak yasanın uygulama tarihi 1 Ocak 2003'ten sonra elde ettikleri malları eşit paylaşabilecekti. Önceki döneme ait mallar ise eski rejime göre paylaşılabilirkti. Bu milyonlarca kadına büyük bir haksızlıktı. Aynı zamanda bu hakkı talep ettikleri için eşlerinden şiddet görmeye başlayan kadınlar oldu. Bunun sonrasında uzun bir süre yoğun bir kampanya yürütüldü.

2001-2003 yıllarında kadın bakış açısından Türk Ceza Kanunu Reformu kampanyasına başladık. Ocak 2002 yılında her bölgeden kadın örgütleri, baro temsilcileri ve akademisyenlerin olduğu Türk Ceza Kanunu Kadın Çalışma Grubunu kurduk. Türk Ceza Kanunu'nda kadınların insan haklarını ihlal eden bütün maddeler belirlendi. Talepler ve somut şekilde yazılmış yeni yasa maddeleri kapsamlı bir şekilde gerekçeleriyle açıklandı. "Kadın Bakış Açısından Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Değişiklik Talepleri" kitabı çıktı. Bütün milletvekillerine, barolara ve medyaya bu kitap gönderildi. O sırada 2002 yılında erken seçim oldu ve hükümet değişti, AKP iktidara geldi.

2002-2004 yıllarında artık değişiklikler, Türk Ceza Kanunu Kadın Çalışma Grubuyla ya da meclis çalışmasıyla olacak bir iş değildi biz de daha büyük bir platform oluşturduk ve yoğun bir kamuoyu

kampanyası yarattık. Kadın hareketi; cinsel haklar, özgürlükler, cinsel ve bedensel bütünlükler, özel alanda devletin rolünü eleştirme gibi yeni söylemler ve yeni bir dil geliştirdi. AKP'nin seçilerek hükümetin değişmesiyle Adalet Bakanından 15 defa görüşme talebi istememize rağmen 7 ay yazılı ya da sözlü bir cevap verilmedi. Basındaki kadın gazeteciler bu durumu köşe yazılarında yazmaya başladı dolayısıyla onların baskısıyla en son bir randevu verildi. Meclise gittiğimizde ve kitapçığımızı tanıttığımızda inanılmaz bir şey istiyoruz gibi bir hava vardı. AKP tarafından 2003 yılında önerilen yasa tasarısında kadınlara yönelik tüm maddeler aynı kalmıştı. Eski Türk Ceza Kanunu'nda kadınların bedeni ve cinselliği kendilerine değil erkeklere, ailelerine ve topluma aitti. Örneğin kadına tecavüz, kadına karşı bir suç değil onun ailesinin erkek bireylerine karşı bir suç olarak alınıyordu. Cinsellik toplum açısından tehlikeli ve yasalar açısından sıkı bir şekilde kontrol altına alınması gereken bir olgu olarak tanımlanıyordu. Cinselliğin yasalar tarafından kontrolü çoğunlukla kadınların cinselliğinin gelenekler adına kontrolünü içeren "adap, ırz, namus, hayâ" gibi tanımsız mekâna ve zamana göre değişiklik gösteren kavramlara atıflarla yapılmaktaydı. Yasanın ana amacı cinsel suçların mağdurlarını korumak değil kadınların bekaretinin ve geleneksel namus anlayışının korunmasıydı. Yasa, bakire olmayan ya da evli olmayan kadınların değerini bakire ya da evli kadınlara oranla daha düşük kurgulamaktaydı. Örneğin bakire olmayan bir kadına tecavüz ederseniz tecavüz cezası daha azdı. Sonuç olarak Türk Ceza Kanunu kampanyası başarılı oldu. Kanunda 40'dan fazla değişiklik yapıldı fakat bu temel felsefe reformu oldu. Kanunda cinselliğin yasalar tarafından kontrolünden cinsel bütünlüğün korunmasına geçiş oldu. Temel bir dil değişikliği yapılarak adap, ırz, namus, hayâ gibi tüm erkek egemen kavramlara atıflar yasadan çıkarıldı. Tecavüz, çocuklara cinsel taciz, iş yerinde cinsel taciz gibi kavramlar yasaya ilerici tanımlarla girdi. Örneğin cinsel suçlar vücut dokunulmazlığına karşı suçlar olarak tanımlandı. Evlilik içi tecavüz yasa kapsamına alındı. Tecavüzcülere veya kız kaçırıcılara verilen ceza indirimleri ve iptalleri kaldırıldı. 15 yaş altındaki çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış "çocukların cinsel istismarı" kabul olarak kabul edildi. Çocuğun rızasıyla cinsel istismar tabiri kaldırıldı.

Kadın İnsan Hakları Derneği, 1994 yılında İstanbul'un Asya Yakasında kuruldu. Fakat bütün hareket, derneğin bütün eylemleri ve basın açıklamaları Beyoğlu'nda olduğu için 1999 yılında Beyoğlu'na taşındık. Türk Ceza Kanunu kampanyasında ilk defa kadın örgütleri ve LGBTİ+ hareketi birlikte çalıştı. "Bedenimiz ve cinselliğimiz bizimdir!" sloganıyla yola çıkıldı. Genç kadınlar kendiliğinden kampanyaya ve protestolara katıldı ve "Sevişmek için devletten izin almayacağız!" sloganı da onların bulduğu bir slogandı. Bütün kampanya boyunca yaşlı, genç, Türk, Kürt, Ermeni bütün kadınları orda göstermek, katılımını sağlamak ve onların kendini ortaya koymasını önemliydi. Çünkü iktidar, feministler için "bunlar batılı elit kadınlar" söylemini kullanıyordu ve bize bu söylemi kullanamadılar.

14 Eylül 2004 tarihinde mecliste yasa tasarısı kabul edilecek mi edilmeyecek mi son oylama varken bir anda zina tartışması ortaya çıktı ve Erdoğan zina suç olsun dedi. Fakat zina suç olarak kabul edemedi.

2007-2008 yıllarında Anayasanın 10. Maddesi'nin AKP'nin önerisiyle değişmesi söz konusu oldu. Bu değişimde amaç başörtüsüne özgürlüktü. Biz bu değişime destek verdik fakat bunun ötesinde devlet kadın ve erkek arasında fiili eşitliği sağlamakla yükümlüdür ibaresi geçsin istedik. Burada amacımız, kadınlara pozitif ayrımcılığın geçmesi gerekliliği yönündeydi. Birçok erkek hukukçu bunun erkeklere haksızlık olduğu üzerine hukuki makaleler yazdı. Sonuç olarak bu teklif, Anayasanın 10. Maddesi'nde geçmedi.

Dr. Begüm Başdaş (2000'lerde LGBTI+ Hareketi ve Feminist Mücadelenin Mekansallığı - Akademisyen, Berlin Hertie Üniversitesi Temel Haklar Merkezi):

2019'da Beyond İstanbul ekibi gece hayatında kadın üzerine benden kısa bir yazı istedi. Bugün burada o yazıya geri gidip gelerek biraz aktarma yapacağım. Bununla beraber 2003-2005 yılları arasında alan çalışmasında konuştuğum kadınların Beyoğlu anlatıları üzerinden birkaç paylaşım yapacağım.

Beyond İstanbul yazısında Beyoğlu'na "Beyoğlu sen benim eski değil eskimeyen dostumsun" dedim ve burada bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı olur tadında bir dostluk anlattım. Çünkü ben hala Beyoğlu'na imanımızı kaybetmemiş olduğumuzu ve hala Taksim'de ve İstiklal Caddesi'nde hak iddia etme kaygısı olduğunu düşünüyorum. Bazı rotalar ya da mekânlar artık yerlerinde durmasa bile hafızamızda acı-tatlı yerini tutuyor. Mesela lezbiyenler ya da translar için çoğu zaman burası her türlü ilklerin yaşandığı yer. Sevdiiğimizle ilk göz göze geldiğimiz ya da plastik mermiden ilk kaçamadığımız, her yanımızın morardığı yer. Beyoğlu her dem hafızamızda ve tarihsel hayalimize de hâkim olma gücüne sahip. 2005 yılında yaptığım bir görüşmede Zeynep şöyle demişti: "Beyoğlu, heteroseksüel olmayan kadınların kendilerini en iyi ifade edebildikleri yer. İlk eşcinsel arkadaşlarımla burada tanıştım, ilk eşcinsel kafeye burada gittim, kız arkadaşının elini Beyoğlu'nda tuttum. Başka yerde de tutardım belki çünkü Türkiye'de 2 kadının el ele tutuşması çok açık bir şekilde lezbiyen olduğunu göstermiyor ama rahat olmazdım, Beyoğlu'nda endişe duymuyorum." Beyoğlu'nun gece hayatı kadınların sokak deneyimlerinden ve mücadelelerinden ayrı düşünülemez hele de lezbiyenler, biseksüel kadınlar ve translar için. Beyoğlu, bedenlerin sokağa dökülerek meyhaneden kulübe akması ile örülen basit bir kent kullanma haritası değil, bedenlerin ve kimliklerin inşası bozumu ile Beyoğlu tarih yazımının bir parçası. şu anda verili olan kentsel tahakküm denklemi rızaya dayalı olmayan sert bir ilişkilene yoluyla kadınları belki de Beyoğlu'ndan çıkarmayı uğraşsa da benim son birkaç yıl içerisinde konuştuğum kadınlar, Beyoğlu'ndan çıkarılmaya uğraşıldığını hissetseler de hala orada ayaklarını bir yerde tutmayı ihmal etmiyorlar. 2019'da görüştüğüm kadınlardan birisi şöyle dedi: "Beyoğlu'na gelmeye devam etmemin sebepleri aslında çok kişisel benim için, belki de olgunlaştıkça gençliğime ait olan şeyleri kaybetmemek için oralarda dolaşıyoruz. Eskiden sevdiğin bir şarkıyı dinlemek gibi. Beyoğlu yorucu ama hayallerinizi bırakmıyoruz." Yıllar önce kadınlar olarak gece yürüyüşleri için alan, Beyoğlu olsun mu olmasın mı falan

diye saatlerce tartışırdık. Ama nihayetinde asla vazgeçilmeyen bir alandı Beyoğlu, vazgeçecek gibi olsak da devlet bir şey yapar, bizi adeta geri gelmeye teşvik ederdi. Burada kurduğumuz aidiyet ilişkisinden vazgeçmek bir şekilde mümkün olmuyordu. Çünkü Beyoğlu'nun hem direniş alanı olarak kendine ait tarihi hem de kadınlar, eşcinseller ve translar olarak üstüne inşa ettiği hareket hala buraya dâhil bir mücadelemiz, arzumuz ve hasretimiz olduğunu gösteriyor. Bu nedenle kadınların hala ısrarla İstiklal'de geceleri de sokakları da terk etmiyoruz demesi gözümüzü parlatıyor, içimizi titretiyor. En son konuşma yaptığım arkadaşlardan bir tanesi olan Rena şöyle demişti: "O kadar da kolay değil Beyoğlu'ndan çıkmak." 2000'li yılların başında Beyoğlu'na baktıktan sonra birkaç sene evvel tam pandemi öncesi insanlarla Beyoğlu'nu konuşurken Beyoğlu'nun bir derdi vardı ve sürekli "bitti bu Beyoğlu" deniliyordu. 2000'li yıllarda Beyoğlu'nun tarihsel kurgusunda da aynı şey vardı. 1950'lerde göçe zorlanan Rumların tarih yazımında baktığımız zaman "biz gittikten sonra Beyoğlu bitti" söylemi vardı. Daha sonra Beyoğlu sürekli bitmeye devam ediyordu ve ben de biter mi Beyoğlu diye düşünmeye başladım. 2000'li yıllarda doktora tezimi yazarken konuştuğum kadınlar da sıklıkla Beyoğlu'nda bir aidiyet duygusu tartışıyor. Beyoğlu kime aitti, sahibi ya da sahipleri var mıydı, kurtarılmış bir bölge miydi? Tam hiç kimseye ait değil derken ve kimseye aidiyetinin olmadığı konuşulurken devlet, polis, erkeklik ve oradan beslenen tüm tahakküm ilişkileri tartışmanın merkezine oturuyordu. Kadınlar şehrin tarihi sürecine paralel bir şekilde Beyoğlu deneyimlerini, anın koşullarına göre değişen bir gerilim hattı, dâhiyane müzakere ve uzlaşma ilişkisi olarak tanımlıyordu ve 2019 yılına geldiğimizde de aslında konuştuklarımız benzer şeyler söylüyorlardı. Rena şöyle demişti: "Beyoğlu değişen nüfusun kendini ilk gösterdiği yerlerden biri, İstanbul'da göçmenlerin ilk geldiği yerlerden biri, her yerden insan geliyor." Her zaman şehrin en kalabalık gezme tozma merkezlerinden biri olduğu ve belki de içinde olduğumuz günlerde en de kalabalık günlerini yaşıyor olabilir ama geçmişte birlikte çalıştığım kadınların çoğu bugünlerde ayaklarını buradan çekmeye başladılar. Şimdi bu kalabalık kim diye kadınlara sorduğumda cevapları da aslında pek açık değil. 10 yıl kadar önce neredeyse hayatının bütün merkezi olarak gördükleri Beyoğlu'nun bir şekilde değiştiğini anlatıyorlar ve hatta bazıları hala Beyoğlu'na gidiyor olmalarına rağmen bizim için bitti Beyoğlu diyorlar. Mesela Esen: "bizim için bitti Beyoğlu, bu kalabalık benim kalabalığım değil, biz yokuz başkaları var, gayet de kalabalıklar" demişti. Eskiden de bize ait bir kalabalık var mıydı emin değilim. Çünkü geçmişte 2000'li yılların başında konuştuğum kadınlar, ipini koparan Beyoğlu'na geliyor diye bir anlatıda bulunuyorlardı ve hiç tanımadığı insanlardan oluşan farklı anonim deney alanının ve farklı deneyimlerin var olabilmesinin olasılığı olarak görüyorlardı. Şimdi kadınlar yabancı ve göçmen düşmanı söylemi tekrar etmemek için büyük bir çaba sarf ediyorlar fakat yine de Beyoğlu'nun turistler ve Araplar tarafından daha yoğun olarak kullanıldığını, ağza yapışmış bir söylemi tanıyarak kendilerini yeni gelenlerin tüketim politikalarından bir şekilde ayrıştırıyorlar. Fakat değişmeyen tek şey var o da Beyoğlu sokaklarında özellikle akşam saatlerinde yürümenin yarattığı kaotik duygu. 2005'te kadınlarla yaptığım konuşmalarda, cadde üstünde yürürken hızlı ilerlemek

istersen insanları itelemen gerekiyor şeklinde bir anlatı vardı. Kadınların söylemi: “İnsanlar genelde oyalanıyor, salına salına gidiyor, kalabalık bazen üstüne doğru geliyor gibi hissediyorsun, kadın olarak sürekli zikzak çizerek, manevra yaparak ilerlemek zorundasın, erkekler düz çizgide yürüyor, devamlı sırtına bir şeyler değişiyor, eller çarpıp gidiyor dönüp bakmadan, canın acıyor, hatta bazen bir tek söz etmek istiyorsun ama çoktan gitmiş arkandaki onca kişiden kimin itelediğini bile kestirmen mümkün değil, kendine söylenip devam ediyorsun.”

Bu Beyoğlu dediğiniz yer neresi, aslında 45 mahalleden oluşan birbirinden çok farklı yaşam alanlarını içeren büyük bir belediyeden bahsediyoruz ama Beyoğlu dediğimizde neresi? Kadınlar toplumsal algıya ya da kullanımlarına göre aslında 2005 yılında çok dar bir alandan bahsediyorlardı. Mesela 2005'te Zeynep şöyle demişti: “o zaman şöyle bir şey diyebilir miyiz, Beyoğlu bizim için İstiklal Caddesi. İstiklal Caddesi'nde hiç kimse birbirini tanımadığı için yani çok kalabalık olduğu için daha mı kolay kendimizi ifade ediyoruz o kalabalık içinde, bilmiyorum. Çünkü ara sokaklar benim için farklı, Sıraselviler daha farklı. Doğrusu Sıraselviler'de yürürken daha farklı bir hisle yürüyorsun ama İstiklal Caddesi'nde o kalabalıkta kaybolmak bir anlamda yani lezbiyenlerin ya da başka bütün kadınların kendilerini ara sokakta ifade ettiği gibi Beyoğlu'nda ifade edişleri farklı. Beyoğlu İstiklal Caddesi ise ki öyle, şuan kafamızdan geçende o ara sokaklar biraz daha ayrıştırıyor her şeyi, daha farklı netleştiriyor. Biz de netleşmek istemiyoruz, netleşince korkuyorum.” İstanbul'un diğer mahallelerini de gündeme getirmişlerdi ama daha çok Cihangir ve Tarlabası üzerinden tartışılıyordu. Tophane ve Karaköy bu tartışmaya 2004-2005 yıllarında soylulaştırma ve çatışma aksları üzerinden dâhil olmamıştı. Tarlabası'nda ise emniyetten meydana kadar olan civarı anlatan çok fazla kadın vardı. Esmâ şöyle demişti: “Tarlabası'nda emniyetten meydana kadar yürümüştük ve gerçekten orada çok korkunç bir şey var, Beyoğlu'nun İstiklal Caddesi farklı, arka sokaklar ve arka caddeler daha farklı, özellikle gece görmeyi isterim.” O zamanlar kadınların çoğu Tarlabası'nı günün herhangi bir saati yürümek için tehlikeli buluyordu fakat çelişen hikâyeler de vardı. Mesela Melek, trans bir kadının İstiklal Caddesi'nde tacize uğradığını fakat Tarlabası'nda oradaki aile ilişkileriyle abla, anne, kardeş olarak tanımlanmasını çok daha farklı bir algı ile kurgulanmıştı. Tarlabası'nı tarif edişi, farklı etnik, dini ve cinsel yönelimli gruplarının birlikte yaşadığı bölgenin karmaşıklığını inkâr etmiyordu. Kapıların önünde bayılan uyuşturucu bağımlısı çocuklar, sokaklarda insanları taciz eden tinerciler katılımcılar tarafından sıklıkla Tarlabası sokaklarındaki korkunun temel sebeplerinden sayılmıştır ama Melek'in anlatısında bunlar basitçe kentsel çeşitliliği oluşturan öğeler olarak karşımıza çıkıyordu ve mahalle ilişkilerini nasıl oluşturulduğunu görmek Melek'in endişelerini azaltmıştı. Ona göre İstiklal'de taciz edilen trans kadın burada mahallenin kızı olabilişti ve kendisinin ve arkadaşlarının kimliklerini ifade edebilecekleri özgür bir alandı Tarlabası. Ama bu genellenebilir bir deneyim değildi. Tünele doğru arka sokakta yaşayan İdil, dışarıda bir lezbiyenken ve İstiklal'de kız arkadaşı ile güvenle el ele tutuşurken evine doğru sokağa

döndüğü an başka eşcinsel ya da translar ile arkadaşlık ederken bile kendi cinsel kimliğini kontrol ettiğinden bahsetmişti. Komşularının inanç ve alışkanlıklarına uyum sağlamak olarak tanımladığını ve kendini düzgün ve bir bekar kadın statüsünde korumak için arkadaşlarının bile sokak kullanımını sert bir şekilde kontrol ediyordu. Şimdi konuştuğum kadınların Beyoğlu kullanım kılavuzları biraz daha farklı, daha çok nokta atışı yapıyorlar. Özellikle akşamları bildikleri, sevdikleri, güvendikleri hatta tanıdıkları yerlere gidiyorlar ve bu mekanların bir kısmı sokak seviyesinde ama bir çoğu da üst katlarda. Nihayetinde bu mekanların geneli bilenlerin gittiği yerler. Beyoğlu onlar için bir rota ve noktalar hatta belki de her kadın için sabitleyebileceğimiz bireysel haritalar var. Kadınların yürüme rotaları var ve bunlar kendi anlamlandırmaları ve ilişkileri çerçevesinde değişiyor. Böyle baktığımızda Beyoğlu her zaman toplumsal algı ve hafızada ötekinin mekanı olarak yazılmış. Ötekinin mekanı tespiti hiçbir zaman da tam doğru bir tespit olmadı. Her dönemde zamanın iktidarının sahip olmaya çalıştığı ama bunu sadece kısmen becerebildiği bir yerde Beyoğlu. Muktedir sarıyor ama kavrayamıyor ve bu alanları kullananlar da söz konusu çekişmenin yarattığı iktidar boşluklarında taktiksel oyunlarla varlıklarını sürdürme mücadelesi veriyorlar. Beyoğlu, farklılıkların merkezi olarak kimsenin kimseyi umursamadığı, ötekilerin ötekinin ötekiliğinden ötürü öteki olabildiği ama asla heteronormatif duvarların silinmediği bununla birlikte tahakkümün ansızın yan sokakta elinde biber gazı ile çıkıp dünyayı herkese dar ettiği sokaklar olarak anlatılıyordu. 2005'te Zeynep şöyle söylemişti: "Trans bir kadın kendini ifade etmeye çalışıyor, mafya kendini ifade etmeye çalışıyor, eroin bağımlısı kendini ifade etmeye çalışıyor, hırsız kendini ifade etmeye çalışıyor yani kim takar birkaç lezbiyeni. Herkes bir şekilde kendi bireysel alanını yaratmaya çalışıyor o kalabalıkta. Herkes ile beraber bende var oluyorum. Birbirini ötekileştirme olasılıklarını sınırlayan bir varoluş çabası beni ötekileştiremiyor çünkü o da ötekinin bir parçası, o da kendi ötekiliğini burada gerçekleştirebiliyor. Bu nedenle benim öteki olmam umurumda değil. Beyoğlu, ötekiliğimizi koruyabildiğimiz bir yer. Türbanlı kızlar görüyorum, erkek arkadaşlarıyla kol kola geziyorlar. Kendi mahallesinde öyle yürüyemez. Erkek arkadaşına şu kadınlara baksana diyebilir ama bizi rahatsız edemez. Çünkü burada hepimiz sistemin dışındayız. Beyoğlu'nda her şey gider, akış, geçicilik ve kimsenin kimseye karşı sorumlu olmaması burayı kurtarılmış yapıyor ama kimden kurtardık onu bilmiyorum." Zeynep bu deneyimleri paylaşırken kendini sorgulayarak bugüne de belki işaret ediyor. Yine 2005'te Zeynep şunları eklemişti: "Kendimizi ifade edebildiğimiz, hiçbir yerde olmadığı kadar rahat olduğumuz için bize verilmiş gibi burası, mücadele ederek almadık, ne verdiyse onu sürdürdük. Ama eğer kadınlar, lezbiyenler ve ötekiler olarak alanımızı genişletmek istersek yan sokaklar seslerini çıkarmaya başlar, vatan, millet ve bayrak ile konuşmaya başlarlar. Bu fikirler hala yanı başımızda bunun farkındayız."

Bu odak tartışmalarına katılan kadınlar, Beyoğlu'nu bedenlerini ve gündelik yaşamlarını düzenleyen ataerkil, dinsel ve milliyetçi normlardan göreceli olarak serbest kaldıkları bir olanaklar merkezi olarak

tanımlamışlardı. Beyoğlu'nda kadınlar toplumsal ve kültürel normlar tarafından daha az regüle edildiklerini, arzularını ifade etmekte kendilerini özgü hissettiklerini, çeşitli hazların peşinden gittiklerini ve bunun tadını çıkardıklarını anlatıyorlardı. Ama yine de sahip oldukları kontrol ve kamusal mekân üzerindeki hak iddiaları geçici ve kırılıyordu. Beyoğlu'nda kadınların keyfini sürdükleri özgürlükler artan cinsel taciz ve şiddet deneyimlerinin pahasına var oluyordu. Cinsel kimliklerini ve arzularını daha özgür ifade edebilme hisleri oraya gelen diğer insanların; kadın hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, heteroseksizm gibi konularda daha bilinçli olmalarından dolayı kaynaklanmıyordu. Kadınların değişen Beyoğlu hikayelerinde gösterdiği gibi burayı düzenli olarak kullanan kadınlar için semtteki hareketlilikleri, otonomi ve kısıtlama arasında gidip geliyordu. Beyoğlu, çelişkili kafa karıştıran bir yer olarak tanımlanıyordu aslında ve bu yönüyle de onlar için normlardan sapma ve özgürlük ile gözetleme ve düzenlemenin birlikte var olduğu bir gerilim alanıydı.

Feride Eralp (2010'larda Kadın Hareketi ve Beyoğlu - Feminist Aktivist):

Beyoğlu, insanların birbirine benzemediği ve benzemek zorunda olmadığı bir yer. Bu açıdan feminist hareketle özellikle de bugün feminist gece yürüyüşünün geldiği noktaya, LGBTİ+ hareketiyle Beyoğlu'nun bir ortaklığı vardır. Bu ortaklık, birbirine benzemek zorunda olmadan bir arada var olmaya dair, bir ezilme üzerine politika yapabilmeye ve mekânı paylaşabilmeye dair. Bugün, son 10 yılı üzerine konuşacağım dolayısıyla odaklanacağım konular, bu mekândan sökülme çabamız ya da buradan çıkarılmaya çalışılmamız duygusu ve meselesidir. Çünkü son 10 yıl Beyoğlu'nda kalabalıklaştığımız, kalabalıklaşırken de bir yandan buradan çıkarılmaya çalışıldığımızı hissettiğimiz bir dönem oldu.

2010'lardan itibaren hem feminist hem de LGBTİ+ hareketi Beyoğlu'nda kalabalıklaştı fakat bir yandan da Beyoğlu yani İstiklal Caddesi ve arka sokakları kentsel dönüşümle dönüşmeye başladı. Mekân daima dönüşen bir yer fakat burası bir yanıyla bizim gibilerin içinde bulunmasının zorlaştığı bir yer haline getirilmeye başlandı. İstenmeyen, üzerinden kar edilmeyen, yasaklanan olduk. 2010'da 1000 civarı kişinin parçası olduğu Feminist Gece Yürüyüşü 10 yıl sonrasında 10 binlere ulaştı, 2019'da yasaklanan yürüyüşten önce ise bu sayının 40 bin civarı olduğu ifade ediliyordu. Bu yürüyüş, 2003 senesinde Beyoğlu Mis Sokak'ta aslında savaşa karşı bir eylemle başlamıştı, 2005 senesinden itibaren de düzenli bir Feminist Gece Yürüyüşü halini aldı. Bu yürüyüşün Beyoğlu'nda yapılmasının en önemli sebeplerinden bir tanesi, o dönemde yani 2000-2010'larda pek çok eylemin Beyoğlu'nda yapılıyor olmasıydı. Taksim'in muhalif hareketler için sembolik öneminden ziyade; içinde yaşadığımız yer, içinde politika yaptığımız ve örgütlendiğimiz yer, mekânlarımız burada ve de eylemlerin güncel olarak yapıldığı yer olduğu için Feminist Gece Yürüyüşü burada yapılıyordu. Bir yandan da Beyoğlu, biz kadınlar açısından "terk etmiyoruz" sözünün en çok karşılığı olan yerlerden bir tanesidir. Çünkü "gecelerinde

kendimi hem ait hissettiğim hem de tekinsiz hissettiğim, gece yürürken arkama bakmadan tam yürüyemediğim ama içinde bulunmak istediğim bir yer o yüzden de tam da bu sokaklara talibim. Yılın pek çok günü gecelerinde bulunduğum aynı zamanda kendimi ifade edebildiğim bu yerde tedirgin bir şekilde arkama bakmadan yürüyebilmek istiyorum. Gecenin belli bir saatinden sonra erkekleşen o alana dair de bir söz söylemek istiyorum.” gibi bir iddia ile giderek kalabalıklaştık. Bu kalabalıklaşmalarda Gezi sürecinin çok büyük önemi var. Çünkü Gezi direnişi aynı zamanda Taksim-Beyoğlu'nun bir biçimde elimizden alınmaya çalışılması ve buna karşı yükselen tepkide bir doruk noktasını temsil ediyordu. O dönem, bir cumartesi günü sabahtan akşama kadar en az 4 eylemin İstiklal Caddesi ve civarında yapıldığı, Taksim Meydanı'ndaki tramvay durağının bir eylem çağrı noktası olduğu, önce Taksim Meydanı'nda eylem yapıldığı oradan aşağı Galatasaray Meydanı'na yürüdüğü sonra tekrar Galatasaray'dan yukarıya yürünerek sayısız eylemin aynı gün içerisinde, aynı mahallede gerçekleştiği bir dönemdi. Bugün aslında bize yasaklanan pek çok alan, bundan 10 yıl önce feministler olarak “Beyoğlu'na sıkıştık” tartışmasını yaptığımız bir alandı. Buralara sıkıştık, buradan çıkamıyoruz, kentin farklı yerlerinde artık eylem yapamıyoruz diye kendimizi eleştirirken ve bundan şikayet ederken, o zamanlar sıkıştığımızı ifade ettiğimiz alanlar bugün yasaklı alanlar haline geldi.

Dediğim gibi, Beyoğlu bizim sadece eylem alanımız değil yaşam ve örgütlenme alanımız. Beyoğlu zaten hayatımızın aktığı yer olduğu için ve gecelerinde yaşadığımız ya da yaşamaya çalıştığımız yer olduğu için eylemlerimizi burada yapıyoruz, yapmakta ısrar ediyoruz. Şu anda içinde bulunduğum Feminist Mekân, 2008 yılından beri İstiklal Caddesi'ne paralel olan sokaklardan bir tanesi olan Tel Sokak'ta yer almaktadır. 2010'ların ortasına kadar Tel Sokak, Sosyalist Feminist Kolektif, Amargi, Lambdaistanbul ve hemen yanında Mor Çatı olmak üzere bu şekilde 4-5 tane feminist ve LGBTİ+ hareketin mekanlarının iç içe olduğu ve söz konusu eylemlerin ve kampanyaların buralarda örgütlendiği bir yerdi. 2010'ların ortasından itibaren bu mekânlar buralardan gitmeye başladı. Fakat yine de feminist hareket açısından baktığımızda Mor Çatı, Kadının İnsan Hakları, Feminist Mekan gibi pek çok feminist hareketin mekanlarının Beyoğlu'nda bulunduğunu görüyoruz. Gezi sürecinden sonra toplumsal hareketlerin eylem yaptığı yer olarak Beyoğlu, devletin kırmızıçizgisi haline geldi. Taksim Meydanı'nın ve İstiklal Caddesi'nin yasaklanmaya başlaması ve devletin baskısı ile birlikte mekanın kendisi de dönüşmeye başladı. Gezi süreci sonrasında TOMA'ların rahat hareket edebilmesi için İstiklal Caddesi'ndeki ağaçların sökülerek otoban gibi sadece betondan oluşan bir yer haline getirildiği bir dönem vardı örneğin. Yani insanların bulunduğu bir yer değil de o insanlara saldıran araçların bulunduğu bir yer haline getirildiği dönemler yaşadık. Devlet ve polis baskısının yanı sıra aynı zamanda 2011 yılında Demirören'in açılması, Emek Sineması'nın yıkılması, Cercle D'Orient Apartmanı'nın AVM'ye dönüştürülmesi, 2013'te Gezi Parkı'nın da AVM'ye dönüştürülmeye çalışılması ile birlikte mekanların zincir mağazalara dönüştürülerek İstiklal Caddesi'ni açık hava alışveriş merkezine çevirme çabası vardır.

2010'ların ortasından itibaren yasaklar başladı. İlk yasaklanan, 2014 yılında dağıtılan Onur Yürüyüşü'ydü ve sonrasında da tamamen yasak oldu. Aynı zamanda Taksim'den Onur Yürüyüşü, Feminist Gece Yürüyüşü ve bizlerin eylemleri dışında da toplumsal mücadele ve hafıza silinmeye başladı. Taksim'de 1 Mayıs kutlamaları yapma ihtimali ve düşüncesi bugün neredeyse akla bile gelen bir şey değil fakat birkaç sene öncesine kadar Taksim Meydanı 1 Mayıs kutlamalarının alanıydı. Bütün bu yasaklar sürecinde 2016 yılında darbe girişimi sonrasındaki olağanüstü hal de çok belirleyici oldu. OHAL ile birlikte nerede ve nasıl eylem yapılabileceğine ilişkin basın açıklamasına izinli alanlar belirlendi ve anayasal bir hakkın kullanımı tam anlamıyla kentin en görünmez, en duyulmaz ve en insan geçmez yerlerine sıkıştırılmaya çalışıldı.

2018'de Galatasaray Meydanı Cumartesi Annelerine kapatıldı. 2019'da Feminist Gece Yürüyüşü ilk defa resmi olarak yasaklandı. Bir dönem Feminist Gece Yürüyüşleri Mis Sokak'ta yapılıyordu daha sonrasında Galatasaray Meydanı'ndan Taksim Meydanı'na yürünmeye başlandı. Gezi sürecinden hemen sonra yapılan 2014'teki Feminist Gece Yürüyüşünde Taksim Meydanı'na çıkarken yürüyüşün önü kesildiği için Taksim Meydanı yürüyüşe 2014 yılında yasaklanmış oldu. Ondan sonraki yıllarda yürüyüş ters yöne dönüp Fransız Kültür Merkezi'nde buluşularak Tünel Meydanı'na yürümeye başladı fakat 2019'da Fransız Kültür Merkezi önündeki buluşma da resmi olarak yasaklanmış oldu ve yürüyüş Siraselviler'de yapılmaya başlandı. Feminist Gece Yürüyüşü ve Tünel Meydanı'nda yapılan 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü eylemi birçok engelleme ile karşılaşmanın yanı sıra Taksim'de kendini gerçekleştirmekte bir şekilde ısrar eden eylemlerdendir. Bununla beraber en son 1 Temmuz'da İstanbul Sözleşmesi'nden çıkıldığı gün Tünel Meydanı'nda buluşarak eylem yapıldı. Fakat Tünel Meydanı'ndan yukarıya doğru geldiği zaman Rus Konsoloslugu hizasında aslında bir sınır çiziliyor ve o sınırdan sonra eylem yapılmasına yasak ilan edilen bir alan olan İstiklal Caddesi başlıyor. İstiklal Caddesi aslında trafiğe kapalı olduğu için eylem yapılmaya en uygun alanlardan dolayısıyla İstiklal Caddesi'nin paralelindeki Siraselviler'de eylem yaptığımızda trafiği kapatmış oluyoruz. Fakat İstiklal Caddesi, hafızası nedeniyle eylemlere, toplumsal hareketlerin ifadesine kapatılmış durumda. Bu yasaklar ve mekanın dönüşüm süreci ile birlikte Beyoğlu'nda kendine mesken tutan feminist ve LGBTİ+ hareketinin Kadıköy'e gitmeye başladığını görüyoruz. 2015 yılının ortasından itibaren hem eylem alanı olarak hem eğlence mekanı olarak hem de insanların bir araya gelme mekanı olarak Kadıköy öne çıkmaktadır. Fakat Kadıköy, Beyoğlu'ndan çok farklı. Kalabalıklar içerisinde karışarak anonim olarak kendini güvende hissetme ve kendini gerçekleştirme ihtimalleri Kadıköy'de de var, fakat birçok yerde var olamayacak insanların bir arada var olabileceği bir yer olarak Taksim'in hafızası bambaşka. Beyoğlu, mültecisinden seks işçisine yaşamın birçok alanından, genellikle aynı yerde bulunmayacak ya da birbirini ötekileştirecek ve birbirini dışlayacak olan kesimlerin karşılaşma alanı. Dolayısıyla Kadıköy'ün bunun bir benzeri işlevini tam yerine getirdiğini söyleyemeyiz. Aynı zamanda kadın hareketi

eylemlerinin Kadıköy'e kaydığı bu süreçte; yaşamak istediğimiz karşılaşma bu mu, sürekli olarak bizi alkışlayacak olan bir toplulukla yani benzer fikirde olduğumuz bir çevre ile mi karşı karşıya gelmek istiyoruz, "Geceler Bizim, Sokaklar Bizim, Meydanlar Bizim" iddiamız ile nereden bahsediyoruz konularını tartışıyoruz.

İktidar açısından veya devlet açısından şu an İstiklal Caddesi bir kırmızıçizgi fakat değişen, dönüşen ve bizim silinmeye çalışıldığımız tek yer İstiklal Caddesi değil. 2003'te ilk Feminist Gece Yürüyüşünün yapıldığı yer ve şimdi Onur Yürüyüşlerinin yapıldığı yer olan Mis Sokak'ın feministler için de LGBTİ+ hareketi için de önemli bir tarihi var. Mis Sokak ve sokağı dik kesen Süslü Saksı Sokak, bizlerin gittiği, birbiri ile buluştuğu, dost mekanların bulunduğu bir yerdir. Bu sokaklarda güvenli alan olarak gördüğümüz mekanların kapanarak daha çok nargile kafe gibi içkisiz mekanların açılması ile bir kültürün dönüşümü yaşanmaktadır. Bugünün Türkiye'sinde makbul vatandaş olarak görülmeyen insanların buluşabildiği mekanların, ayakta kalmasının zabıta baskısı ya da farklı yöntemlerle zorlaştırılması ile feminist hareket gibi hareketlerin örgütlenme alanları, birbiriyle temas etme ve kendini var etme alanları da bir yandan daralıyor. Dolayısıyla ana caddenin yasaklanmasına bakarken arka sokakların dönüştürülmesi meselesinin de bizim için ne kadar önemli olduğunu unutmayalım.

II. OTURUM FORUM

Ayşe Düzkın (80 ve 90'lar Kadın Hareketi ve Beyoğlu - Yazar - Kadınların Beyoğlu Çıkartması):

İstiklal Caddesi'nin ve Beyoğlu'nun İstanbul'da laik sosyal hayatın ve Müslüman olmayan sosyal hayatın merkezi olması bir anlamda önce tarihi yarımada yaşayan kadınların hayatını değiştirdi sonra bütün Türkiye'de başka bir hayatın örneği oldu. Bu bağlamda Beyoğlu'nun prototip dönüştürücü bir etkisi var. İstanbul 100 yıldır ilk defa nüfus kaybetti. Bu durum Türkiye'nin başka yerlerini de etkileyen bir dinamik olduğu anlamına geliyor.

İstiklal Caddesi'nde, LGBTİ+ ve göçmen hareketlerinde çok fazla yaşlılık var. Çünkü eşleşmeye dayalı bir sosyalleşme varsa herkes benzer yaşta olmayı istiyor. İstiklal Caddesi'nde her şey olabilirsiniz fakat ihtiyar ve çirkin olmak mümkün değil, hele de kadınsanız.

İstiklal Caddesi'nde kendimi güvende hissediyordum çünkü İstiklal Caddesi'nde her şey mümkündü ve benim de var oluşum mümkündü. İstiklal Caddesi'nde beni güvende hissettiren şey farklılıklardı. Kadıköy'de de insanlar kendini güvende hissediyor çünkü herkes aynı, herkes tanımsız, sınırları belirsiz. Fakat Kadıköy'de kendimi çok rahatsız hissettiğim bir "biz" var. O "biz" de laikiz, solcuyuz ve feministiz söylemleri barındırıyor. Fakat bu söylemler son derece evcilleştirilmiş çünkü Kadıköy bir kabile. İstiklal Caddesi ise herkese yer olan ve kimsenin tekmelenmediği bir yerdi.

Nükhet Sirman

Beyoğlu'nu büyük bir televizyon ekranı gibi düşünüyorum. Beyoğlu, Türkiye'de olan siyasi gerilimin ve siyasi kavganın en bariz şekilde görüldüğü yer. Türkiye'de siyasi olarak ne problem olacaksa bu problemi önce Beyoğlu'nda görüyoruz. Örneğin 6-7 Eylül Olayları ile azınlıklarla ilgili bir sorun mu yaşanacak önce Beyoğlu'nda yaşanıyor sonra azınlık meselesi gittikçe önemsiz hale geliyor.

Beyoğlu, Arap turistlerin saç ektirmeye geldiği, AVM'lerin ve şık dükkanların bir arada olduğu bir yere dönüştü. Beyoğlu'nu, Türkiye'deki gerilimlerin, siyasi çizginin ve mücadele hattının okunabildiği büyük bir televizyon ekranı olarak görüyorum.

Pınar İlkaracan (2000'lerde Kadın Hareketi ve Beyoğlu - Kadının İnsan Hakları, Yeni Çözümler Derneği Kurucu Üye):

Kadıköy, orta sınıf ailelerin yaşadığı bir yerdi dolayısıyla Beyoğlu ile karşılaştırılacak bir yer değil. Beyoğlu, tarihi ve İstanbul'da özgürlüğün merkezi olan bir yer. Kadıköy ve Beyoğlu karşılaştırması yapılarak Beyoğlu'ndaki hareketler "Kadıköy'e kaydı, Kadıköy şimdi çok güzel bir yer" söylemini ben kabul etmiyorum. Beyoğlu bir merkez ve tarihi bir önemi var. İktidar, Gezi Parkı olayları ile başlayarak Beyoğlu'nu elimizden almaya çalışıyor.

Dr. Begüm Başdaş (2000'lerde LGBTİ+ Hareketi ve Feminist Mücadelenin Mekansallığı - Akademisyen, Berlin Hertie Üniversitesi Temel Haklar Merkezi):

2016'da LGBTİ+ Onur Yürüyüşü engellendikten sonra LGBTİ+ hareketin bir B planı vardı o da "dağılıyoruz" idi. Bu dağılıyoruz meselesin Beyoğlu ile ilişkilene açısından önemli bir düşünme yapısı yarattığına inanıyorum. O gün Beyoğlu'na gelmek isteyenler Beyoğlu'na geldiler, eylemlerini yaptılar, polis şiddeti ile de karşılaşıldı fakat aynı zamanda Ataşehir'de, Kadıköy vapur iskelesinde ve kendi evlerinin balkonunda herkes basın açıklamasını okudu ve dağıldık. Bu şekilde baktığımızda bir yandan da Kadıköy'de, başka yerlerde, evlerde, korona ile birlikte ev partilerinde dolayısıyla Beyoğlu'nun parçacıklarının parça parça da olsa bütün İstanbul'a yayılmaya başladığını görüyoruz. Bütünlüklü aynı tahayyülü görmeniz elbette mümkün değil fakat bunun çok kıymetli olduğunu düşünüyorum. Çünkü LGBTİ+ hareketi olarak iddiamız "kentlin tamamını istiyoruz" idi ve kentlin tamamına da Beyoğlu'nun parçacıkları olarak dağılıyoruz. Beyoğlu çok önemli fakat öte yandan da bu "dağılıyoruz" 'un kıymetini de bilmemiz gerektiğini düşünüyorum. 2019'da konuştuğum kadınlar, Kadıköy ile Beyoğlu'nu birebir karşılaştırmıyor, o dağılmanın ve kıvılcımın Beyoğlu'ndan çıkıp başka yerlere nasıl dağıldığını anlatıyorlardı. Bunun da özellikle LGBTİ+ hareketinin "kentlin tamamını istiyoruz" söylemi üzerinden Beyoğlu'nu taşımasının önemli olduğunu düşünüyorum.

Emel Akçalı

İstanbul Kent Konseyi'nin veya feminist örgütlerin İstanbul'a yerleşen göçmenler ile iletişimi nedir, merak ediyorum. Çünkü göçmenler de Beyoğlu'nda yaşıyorlar ve burayı sürekli sosyal alan olarak kullanıyorlar.

Beyoğlu bizim için 300 yıllık bir tarih. Beyoğlu'nun ileride neye dönüşeceğini biraz da göçmenler belirleyecek. Bu bağlamda Beyoğlu, göçmenler için ne ifade ediyor bunu öğrenmek faydalı olacaktır?

Miray Özkan (İBB Şehir Planlama Müdürlüğü, Katılım Koordinatörü):

Beyoğlu ile ilgili devam ettirdiğimiz çalışmalarda bizim için Beyoğlu'ndaki göçmenlerle beraber çalışmak çok önemli bir konuydu. Beyoğlu'nda yaklaşık olarak 63.000 göçmenin yaşadığı düşünülüyor ve bu nüfus mevcut Beyoğlu nüfusunun beşte biri kadar. Bu göçmenler Afrikalı, Afgan, İranlı ve Suriyeli olmak üzere dünyanın farklı ülkelerinden ve farklı bölgelerden göçmenler. Beyoğlu'nun sadece Tarlabası ve çevresinde değil aslında ilçenin tamamında yaşıyorlar ve hemşehrilik hukukuna dayanarak bu kentin sakini olarak kabul ediyoruz. Bu nedenle bu bölgede, TÜSES ve Heinrich Böll Stiftung Derneği'nin desteğiyle yapılan bir araştırmayı bu sürece dahil ettik. Araştırmada farklı gruplarla odak grup çalışmaları yapıldı ve bir panelde araştırmanın da sunumunu yaptık. Sunumun YouTube kaydı yayınlandı ve raporunu da yakın zamanda yayımlayacağız. Bütün kentsel hizmetler ve kentin planlamasında ana unsurlardan biri olarak burada yaşayan tüm insanları kabul ediyor ve plan sürecini bunun üzerine inşa ediyoruz.

Dr. Begüm Başdaş (2000'lerde LGBTI+ Hareketi ve Feminist Mücadelenin Mekansallığı - Akademisyen, Berlin Hertie Üniversitesi Temel Haklar Merkezi):

Son zamanlarda ne konuşursak konuşalım, kentten bahsedelim cinsellikten bahsedelim, nereye gidersek gidelim göçe giriyoruz ve burada kitleniyoruz. Türkiye'de yaşayan mülteci ve göçmenlerin çok büyük bir kısmı vatandaşlık hakkına sahip değiller. Beyoğlu-Taksim benim anlayabildiğim kadarıyla hala neo-liberal politikalar merkezinde tüketim pratiklerinde farklı farklı ekonomilere de hitap etme hakkına ve alanına sahip olan bir şehir. Beyoğlu 1 liraya da bir şey bulabildiğin 20 liraya da bir şey bulabildiğin bir yer olarak tanımlanırdı. Bundan 20 sene önce benim konuştuğum kadınlar için bu geçerliydi şimdi belki mülteci ve göçmenler için de bu geçerli. Böyle baktığımızda Beyoğlu, bu farklılıklarla insanların neo-liberal tüketim alanlarını kullandıkları bir yer. Genel süreçte özellikle Tarlabası üzerinden toplumun ekonomik olarak dışlananlarının ve yok sayılanlarının mesken aldığı halde geldiği, 1940'lı yıllardaki politikalarından sonra tek tek bu yer değişmeler ve sahiplik sorgulamalarında Beyoğlu'nun bugünkü sakinleri mülteciler ve göçmenler. Bundan 20 sene önce yaptığımız hak sahibi mücadelesini bugün de aslında mülteci ve göçmenler üzerinden yürütmemiz gerekiyor. Dolayısıyla bu söylemlerin rotasını biraz

değiřtirmemiz gerektiđini dűřűnűyorum. Bazı Őeyleri geđmiŐte neden sorduđumuzu sorguluyorsak Őimdi aynı soruları sormayı tekrar etmememiz gerektiđine inanıyorum.

Nűkhet Sirman

Beyođlu dıŐlanmıŐlarının mekanı olmaya devam etmekte dolayısıyla gűçmenlerin burada olması tam da bunun için műmkűn. Arabesk filminde arka sokaklardaki ucuz, eski orta sınıflılıđı ve eski burjuvaziyi simgeleyen fakat Őu anda dűkűlen evlerde yaŐayan insanlar tam da o baŐka bir dűnyanın nasıl deđiŐtiđini ve nasıl sűrekli bir deđiŐim içinde olduđunu gűsteriyor.

Jacques Derrida, Pera Peras Poros adlı kitabında Beyođlu'nun geđiŐ yeri olduğunu ve sűrekli olarak bir geđiŐ hali barındırdığını anlatmaktadır. Beyođlu gerçekten de bűyle bir yer. Gelenler Beyođlu'na gelir baŐımıza gelenler de Beyođlu'na geliyor.

AyŐe Dűzkan (80 ve 90'lar Kadın Hareketi ve Beyođlu - Yazar - Kadınların Beyođlu Çıkartması):

Suriye SavaŐı'ndan önce dűnyadaki 3 gűçmenden ikisi Filistinli yani Arap'tı. Suriye SavaŐından sonra Filistinlilerin yerini Suriyeliler aldı. Dűnyanın neresine giderseniz gidin gűçmenlerin çođu Arap fakat Araplar farklı űlkelerden geliyor ve farklı kűltűrler farklı ekonomiler barındırıyorlar. Bundan sonra dűnyanın neresine gidersek Arap'lar ile karŐılaŐacađız dolayısıyla Araplar ile yaŐamayı đreneceđiz. Gűçmenler sosyalleŐmek için Beyođlu'na geliyorlar. Gűçmen sorunu kısa sűre içerisinde çűzűlecek, burada kalacaklar ve onlarla yaŐamaya devam edeceđiz diye dűřűnűyorum.

DEĞERLENDİRME VE KAPANIŞ

Söyleşi ve Forum Moderatörü Feyza Akınerdem söyleşi ve forum çıktılarını şöyle özetledi:

80'lerden itibaren konuştuğça ortaya çıkan kadınlar olarak kendimizi ne zaman güvende hissettik ve ne zaman güvensiz hissettik özellikle feminist hareketin, eylemlerin ya da Beyoğlu'nu sahiplenmenin sonuçları olarak yeni gelenlerin, göçmenlerin ya da değişen demografiyle erkeklerin farklı şekilde manifesto etmesi konuşuldu. Devletin müdahalelerinin ve mekan üzerindeki güven politikalarının bizi daha çok korkuttuğunu her zaman ortak bir hikaye olarak söyleyebiliriz. Son dönemde de özellikle yılbaşında çekilen videolar İstiklal Caddesi'nin erkeklere ait bir yer haline dönüşmesini çok tartışıldı. 80'leri ve 90'ları anlatmamız bir çeşit Türkiye panoraması gibi de oldu. Halbuki her birinin başka bir hikayesi de olabilirdi. Fakat şimdi de başka bir hikaye anlatılabileceğini düşünüyorum Beyoğlu hakkında. Beyoğlu'nu göçmen erkekler, turist erkekler, genç erkekler ya da orayı hiç tanımayanlar tuttu demenin ötesinde bir hikaye çıkar mı aslında biraz onu merak ediyorum.

Bir yandan da 2 senedir yarı kapalıyız. Bununla beraber kamusal alan üzerinde pandeminin yıkıcı bir etkisi oldu. Bu kamusal hayatı canlandırmak üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Kent Konseyi yeni bir Beyoğlu planlamak üzere bir çalışma yürütmekte. Bu çalışmada, kamusal hayat nasıl yeniden canlandırılacak konusu çok önemli. Kamusal hayat içerisinde bugün bahsettiğimiz Beyoğlu'na gelen, geçen, uğrayanlar ne kadar etkili olacak konusunda kentin taktiksel kullanımlarına güvendiğimi söylemek istiyorum fakat biraz onları kazıyıp ortaya çıkarmak gerekiyor. Bazen de o değişimi kabul edip, sahiplenip, onun içerisinde yeni politikalar üretmek gerekiyor.